

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสาน : จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในบทนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้กำหนดสัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และรายงานผลการวิเคราะห์ ดังนี้

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ในการแปลความหมาย ดังนี้

n แทน ขนาดตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (Mean)

SD แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

* Sig แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

Exp (B) หรือ Odd Ratios แทน อิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรในระบบเกษตรผสมผสาน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์อิทธิพลของระดับการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 4 ยุทธวิธีจูงใจให้เกษตรกรทำการเกษตรผสมผสานเพิ่มและประเมินผลการดำเนินงานของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ประมวลผลปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรระบบผสมผสาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับไว้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ แสดงดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร	การทำเกษตรผสมผสาน			
	พืชกับพืช	พืชกับสัตว์	สัตว์กับสัตว์	รวม
1. เพศ				
ชาย	213 52.2%	59 14.5%	4 1.0%	276 67.6%
หญิง	101 24.8%	31 7.6%	0 .0%	132 32.4%
2. อายุ				
ต่ำกว่า 25 ปี	4 1.0%	5 1.2%	0 .0%	9 2.2%
25 - 35 ปี	35 8.6%	13 3.2%	0 .0%	48 11.8%
36 - 45 ปี	77 18.9%	26 6.4%	1 .2%	104 25.5%
46 - 55 ปี	116 28.4%	26 6.4%	2 .5%	144 35.3%
มากกว่า 55 ปี	82 20.1%	20 4.9%	1 .2%	103 25.2%
3. สถานภาพสมรส				
โสด	30 7.4%	13 3.2%	1 .2%	44 10.8%
สมรส	284 69.6%	77 18.9%	3 .7%	364 89.2%

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร	การทำเกษตรผสมผสาน			
	พืชกับพืช	พืชกับสัตว์	สัตว์กับสัตว์	รวม
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน				
2 คน	45 11.0%	13 3.2%	1 .2%	59 14.5%
3 - 4 คน	203 49.8%	52 12.7%	3 .7%	258 63.2%
มากกว่า 4 คน	66 16.2%	25 6.1%	0 .0%	91 22.3%
5. ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษา	101 24.8%	25 6.1%	2 .5%	128 31.4%
มัธยมศึกษา	125 30.6%	33 8.1%	2 .5%	160 39.2%
อนุปริญญา	45 11.0%	17 4.2%	0 .0%	62 15.2%
ปริญญาตรี	33 8.1%	15 3.7%	0 .0%	48 11.8%
สูงกว่าปริญญาตรี	10 2.5%	0 .0%	0 .0%	10 2.5%
6. การประกอบอาชีพเดิม				
การเกษตร	246 73.4%	58 17.3%	3 .9%	307 91.6%
ค้าขาย	7 2.1%	3 .9%	0 .0%	10 3.0%
รับจ้าง	8 2.4%	10 3.0%	0 .0%	18 5.4%

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร	การทำเกษตรผสมผสาน			
	พืชกับพืช	พืชกับสัตว์	สัตว์กับสัตว์	รวม
7. รายได้ (ต่อปี) จากการเกษตรระบบผสมผสาน				
ต่ำกว่า 30,000 บาท	43 10.5%	19 4.7%	2 .5%	64 15.7%
30,001 - 40,000 บาท	47 11.5%	18 4.4%	1 .2%	66 16.2%
40,001 - 50,000 บาท	34 8.3%	10 2.5%	1 .2%	45 11.0%
มากกว่า 50,000 บาท	190 46.6%	43 10.5%	0 .0%	233 57.1%
8. ขนาดพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรผสมผสาน				
ต่ำกว่า 1 ไร่	12 2.9%	2 .5%	2 .5%	16 3.9%
1 - 3 ไร่	35 8.6%	20 4.9%	0 .0%	55 13.5%
4 - 5 ไร่	27 6.6%	8 2.0%	0 .0%	35 8.6%
6 - 10 ไร่	63 15.4%	17 4.2%	1 .2%	81 19.9%
มากกว่า 10 ไร่	177 43.4%	43 10.5%	1 .2%	221 54.2%
9. การถือครองที่ดินของครัวเรือน				
เป็นของตนเอง	298 73.0%	79 19.4%	3 .7%	380 93.1%
เป็นพื้นที่เช่า	5 1.2%	4 1.0%	1 .2%	10 2.5%
เป็นของตนบางส่วนและเช่าบางส่วน	11 2.7%	7 1.7%	0 .0%	18 4.4%

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร	การทำเกษตรผสมผสาน			
	พืชกับพืช	พืชกับสัตว์	สัตว์กับสัตว์	รวม
10. ประสบการณ์ในการทำเกษตรระบบผสมผสาน				
ต่ำกว่า 5 ปี	45 11.0%	26 6.4%	3 .7%	74 18.1%
5 - 10 ปี	104 25.5%	26 6.4%	0 .0%	130 31.9%
11 - 15 ปี	65 15.9%	13 3.2%	0 .0%	78 19.1%
มากกว่า 15 ปี	100 24.5%	25 6.1%	1 .2%	126 30.9%
11. วิธีการขายผลผลิต				
มีผู้มารับซื้อจากสวน/ไร่	105 25.7%	29 7.1%	3 .7%	137 33.6%
นำไปขายในตลาดด้วยตนเอง	186 45.6%	51 12.5%	1 .2%	238 58.3%
รวมกลุ่มกันขาย	7 1.7%	4 1.0%	0 .0%	11 2.7%
ขายผ่านตลาดกลาง	14 3.4%	6 1.5%	0 .0%	20 4.9%
ไม่แน่นอน	2 .5%	0 .0%	0 .0%	2 .5%

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร	การทำเกษตรผสมผสาน			
	พืชกับพืช	พืชกับสัตว์	สัตว์กับสัตว์	รวม
12. ช่องทาง / สื่อที่ทำให้รู้จักระบบเกษตรผสมผสาน				
ตัวเอง	112 27.5%	34 8.3%	1 .2%	147 36.0%
เพื่อน/ญาติ	72 17.6%	24 5.9%	0 .0%	96 23.5%
เจ้าหน้าที่การเกษตร	78 19.1%	16 3.9%	2 .5%	96 23.5%
สื่อวิทยุ/โทรทัศน์	33 8.1%	12 2.9%	1 .2%	46 11.3%
หนังสือพิมพ์/วารสาร	19 4.7%	4 1.0%	0 .0%	23 5.6%
13. การเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตร				
ไม่เคย	132 32.4%	30 7.4%	2 .5%	164 40.2%
เคย ปีละครั้ง	86 21.1%	40 9.8%	0 .0%	126 30.9%
เคย ปีละ 2 ครั้ง	27 6.6%	4 1.0%	1 .2%	32 7.8%
เคย ปีละมากกว่า 2 ครั้ง	69 16.9%	16 3.9%	1 .2%	86 21.1%
14. รายได้/คุณภาพชีวิตและพึงพาดตนเองได้เมื่อทำการเกษตรระบบผสมผสาน (เทียบกับก่อนหน้านั้น)				
ลดลง	14 3.4%	3 .7%	0 .0%	17 4.2%
คงที่	69 16.9%	22 5.4%	0 .0%	91 22.3%
เพิ่มขึ้น	231 56.6%	65 15.9%	4 1.0%	300 73.5%

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
16. ความช่วยเหลือจากภาครัฐ/หน่วยราชการ ที่ต้องการเพื่อส่งเสริมการทำเกษตรระบบผสมผสาน (เลือกเป็นลำดับแรก)		
ส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจในระบบเกษตรผสมผสาน	28	6.86
ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ตรงกับแผนการผลิต	25	6.13
ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แรงงาน และเทคโนโลยี)	9	2.21
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ	58	14.22
ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา	7	1.71
ด้านการจัดช่องทางจำหน่ายผลผลิต	41	10.05
ด้านราคาผลผลิต	134	32.84
ด้านแหล่งเงินทุน	61	14.95
ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต	19	4.66
ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร	23	5.64
ด้านอื่น ๆ (การประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ)	3	0.73

ตารางที่ 4.1 เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรมีรายละเอียดมากขึ้น จึงนำเสนอผลการวิจัยโดยจำแนกตามรูปแบบของการทำเกษตรผสมผสาน แต่เพื่อความเข้าใจโดยสรุป จึงนำเสนอในภาพรวม ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิถีชีวิตของชาวชนบทหรือสังคมเกษตรกรรมส่วนมาก ผู้ชายจะเป็นหัวหน้าครอบครัว และเป็นผู้หารายได้หลัก เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยมากกว่า 36 ปี สมรสแล้ว มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3-4 คน

สำหรับการศึกษาของเกษตรกรส่วนใหญ่ อยู่ในระดับประถมและมัธยมศึกษา เกษตรกรที่ทำการเกษตรระบบผสมผสานส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 91.64 ประกอบอาชีพเดิมเป็นเกษตรกรอยู่แล้ว โดยในปัจจุบันจะผสมผสานโดยปลูกพืชกับพืช ปลูกพืชกับเลี้ยงสัตว์และเลี้ยงสัตว์กับเลี้ยงสัตว์โดยมีรายละเอียดดังนี้

พืชกับพืช มักนิยมปลูกพืชหลัก ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ทูเรียน และทำพืชผักสวนครัว ร่วมกับไม้ผล เช่น กล้วยน้ำว่า กล้วยหอม มังคุด เงาะ ลองกอง ข้าวโพด หนาม สะตอ ขนุน ส้มโอ พริกสด หรือร่วมกับพืชล้มลุก เช่น ผักเหียง ผักแว่น มะเขือ เป็นต้น

พืชกับสัตว์ มักนิยมเลี้ยงสัตว์ในสวนยางพารา สัตว์ที่เลี้ยง ได้แก่ วัว ไก่ ปลา หมู นอกจากนี้ในสวนปาล์มน้ำมันอาจมีการเลี้ยงกบ และปลาตุ๊ก

สัตว์กับสัตว์ ไม่ค่อยเป็นที่นิยม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาหารส่วนใหญ่ของสัตว์มาจากพืช สำหรับรายได้จากการทำเกษตรระบบผสมผสาน ที่เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับคือ มากกว่า 50,000 บาทต่อปี ขนาดพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์มากกว่า 10 ไร่ และเป็นที่ดินของตนเอง มีประสบการณ์ในการทำเกษตรระบบผสมผสานระหว่าง 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป เกษตรกรร้อยละ 58.30 จะนำผลผลิตไปขายในตลาดด้วยตนเอง และอีกร้อยละ 33.60 ขายผลผลิตให้กับผู้ที่มารับซื้อจากฟาร์ม เกษตรกรส่วนใหญ่รู้จักและเลือกทำการเกษตรระบบผสมผสานด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามเพื่อนหรือญาติ และเจ้าหน้าที่การเกษตร ก็มีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกษตรกรรู้จักการทำเกษตรระบบผสมผสาน เกษตรกรร้อยละ 59.80 เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตร ส่วนใหญ่ปีละครั้ง เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.50 ตอบว่ารายได้/คุณภาพชีวิต และพึงพาดตนเองได้ เมื่อทำการเกษตรระบบผสมผสานเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนหน้านั้น

ในส่วนของความช่วยเหลือจากภาครัฐ/หน่วยราชการที่เกษตรกรต้องการ เพื่อส่งเสริมในการทำเกษตรระบบผสมผสาน เป็นอันดับแรก เรียงลำดับจากด้านที่มีผู้เลือกตอบมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านราคาผลผลิต ด้านแหล่งเงินทุน ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ ด้านการจัดช่องทางการจำหน่ายผลผลิต ด้านส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบบเกษตรผสมผสาน ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ตรงกับแผนการผลิต ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แรงงานและเทคโนโลยี) และด้านการบันทึกบัญชีไร่นา นอกจากนี้ยังต้องการความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ โดยจัดให้มีรายการภาคเกษตรในการรายการวิทยุโทรทัศน์ ความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต และการแจกปุ๋ยให้เกษตรกร

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสาน

สภาพเศรษฐกิจ สรุปรูปจากการค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมได้ ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2550 คราวเรือนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 26,207 บาทต่อครัวเรือน โดยรายได้จากการทำการเกษตรร้อยละ 28.90 จากการสำรวจการมีหนี้สินของครัวเรือน พบว่า ในปี พ.ศ. 2550 ครัวเรือนมีหนี้สินโดยเฉลี่ย 142,231 บาทต่อครัวเรือน เป็นหนี้สินที่กู้มาเพื่อใช้ในการทำการเกษตร 21,104 บาทหรือร้อยละ 14.80 ซึ่งเป็นสัดส่วนค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากในปี พ.ศ. 2550 ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ราคาตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกันจำนวนมาก เกษตรกรจึงขายผลผลิตได้ในราคาที่ต่ำกว่าทุน โดยเฉพาะผลไม้ ได้แก่ เงาะ มังคุด และทุเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตส่วนหนึ่งของระบบเกษตร

ผสมผสาน และในช่วงปลายปีจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ถูกน้ำท่วมในหลายอำเภอ ทำให้ผลปาล์ม น้ำมันเน่าเสีย ผลผลิตที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวได้ลดลงและสวนยางพาราถูกน้ำท่วม ทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลง คุณภาพยางพาราลดลงเนื่องจากประกอบกับต้นทุนในการผลิตทางการเกษตรสูงขึ้นและยังมีปัจจัยทางด้านดอกเบี้ย ที่ส่งผลให้เกษตรกรต้องก่อหนี้ (สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2551) อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2553 ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกปรับสูงขึ้น โดยเฉพาะราคายางพาราและปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักจึงทำให้เกษตรกรมีรายได้หลักเพิ่มมากขึ้น แต่ราคาผลไม้ ได้แก่ เงาะ มังคุด และทุเรียน ราคายังคงตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2554 โดยภาพรวมภาคเกษตรกรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานียังคงขยายตัว โดยเฉพาะราคาผลผลิตยางพาราปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับราคาปาล์ม น้ำมันที่ยังคงทรงตัวในระดับดี แต่ในปลายปี พ.ศ. 2554 ราคายางพาราและปาล์มน้ำมันลดลงเรื่อย ๆ จึงกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2555 ซึ่งอาจถือได้ว่าราคายางพาราและปาล์มน้ำมันตกต่ำ โดยเฉลี่ยราคายางพารากิโลกรัมละ 78 บาท และราคาปาล์มน้ำมัน กิโลกรัมละ 4 บาทเท่านั้น

อย่างไรก็ตามสำหรับเกษตรกรในระบบเกษตรผสมผสานยังมีรายได้จากพืชเสริมซึ่งเป็นรายได้รายวันจากพืชผัก เช่น ผักเหียง ผักหวาน ผักโขม วันละประมาณ 100 – 200 บาท ประกอบกับยังสามารถบริโภคผลผลิตการเกษตรที่ผลิตร่วมกับพืชหลัก และใช้ประโยชน์จากเศษอาหาร/วัสดุเหลือใช้จากการเกษตร

สำหรับการเลี้ยงสัตว์ในการเกษตรระบบผสมผสาน ในปี พ.ศ. 2554 – 2555 ยังไม่ขยายตัวมากนัก เนื่องจากต้นทุนการเลี้ยงสัตว์สูง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงมีนโยบายส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยให้เลี้ยงสัตว์หลังบ้าน เช่น สุกร โดยให้เศษอาหารจากวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยเลี้ยงโคในสวนพืชสวน

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรระบบผสมผสาน มีรายได้ในระยะแรก ๆ จากพืชผัก พืชไร่ ได้แก่ สวนมะพร้าว เงาะ มังคุด มะนาว ส้มโอ แดงกวา ผักเหียง ผักหวาน ถั่วฝักยาว กัลฉ่าย แดงโม เป็นต้น และรายได้ระยะหลังได้จากไม้ผล มะพร้าว รายได้ที่ได้จากพืชผักพืชไร่ เกษตรกรจะนำมาลงทุนกับการปลูกพืชหลัก คือ ไม้ผล ไม้ยืนต้น ด้านการตลาดจะมีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิตหลักที่สวนและผลผลิตบางส่วนเกษตรกรจะนำออกขายเองในตลาดท้องถิ่น

สภาพด้านสังคม

ลักษณะและโครงสร้างสังคมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมด้านการเกษตรจึงมีความเป็นครอบครัวสูง โครงสร้างเป็นครอบครัวใหญ่ ตั้งถิ่นฐานกระจุกกระจายออกไปตามชนบท แหล่งที่ออกไปประกอบอาชีพไม่ค่อยมีการรวมกลุ่ม ยกเว้นในเขตเทศบาล และสุขาภิบาล หากเป็นการรวมกลุ่มจะเป็นลักษณะกลุ่มเครือญาติ ลักษณะความสัมพันธ์ในสังคมเกษตรจึงยังเคารพเชื่อฟังผู้นำ สืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม ส่งเสริมความสามัคคีและการพัฒนาจิตใจในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

เกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ทำการเกษตรระบบผสมผสานอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นปีที่ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการเกษตรระบบผสมผสานทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามในบางพื้นที่ เช่น อำเภอพุนพิน เกษตรกรได้รวมตัวกันดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มจัดไร่นาสวนผสม โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอพุนพิน เมื่อปี พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ยังได้จัดการอบรมทรัพย์สินในกลุ่มสมทบกับเงินกองทุนหมุนเวียนที่กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุน เกษตรกรที่ทำการเกษตรระบบผสมผสานจะมีที่ดินทำกินประมาณ 15 – 20 ไร่ต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ เป็น น.ส. 3 ก สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม สภาพดินเป็นดินเหนียวและดินมีสภาพเป็นกรด สมาชิกในครัวเรือนเกษตรมีประมาณ 2 – 5 คน โดยจะช่วยงานด้านเกษตร เป็นแรงงานอยู่ในครัวเรือน 2 – 3 คน เกษตรกรส่วนหนึ่งยังคงวิถีของการทำเกษตร เช่น การทำสวนผลไม้แบบเดิมๆ ยังไม่ยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่บางตัวเข้ามาประยุกต์ใช้และยังคงมีการช่วยเหลือกันในสังคมการเกษตร ภาระงานเร่งด่วน เช่น การเก็บเกี่ยวผลผลิต การกำจัดวัชพืช ในการทำการเกษตรระบบผสมผสาน เกษตรกรส่วนใหญ่ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช โดยหันมาใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยดอกและกำจัดศัตรูพืชด้วยพืชสมุนไพร นำเศษพืชผักผลไม้มาทำเป็นปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งช่วยทำให้ระบบนิเวศดีขึ้น อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำและด้อยคุณภาพ เนื่องจากในการทำการเกษตรระบบผสมผสานซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกพืชหลักคือ ยางพารา แต่นับว่ายังเป็นชาวสวนยางขนาดเล็กหรือเกษตรกรรายย่อย การบริหารและการจัดการสวนยางยังขาดประสิทธิภาพ ประกอบกับขาดปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย เมล็ดพืชคลุมดิน หรือสารเคมีและอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ส่งผลให้ผลผลิตยางมีคุณภาพต่ำและไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ การผลิตของเกษตรกรรายย่อยไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด กล่าวคือ ส่วนใหญ่ ยังคงผลิตตามความต้องการของตนเอง ตัวอย่างเช่น พบว่า ทิศทางการพัฒนาระบบการผลิตยางที่ผ่านมา รัฐมุ่งเป้าให้เกษตรกรทำการผลิตเป็นวัตถุดิบ (ยางแผ่น) บ่อนให้โรงงานอุตสาหกรรมและคาดหวังผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคเป็นหลัก ในขณะที่เกษตรกรยังคงมีวิถีและเป้าหมายในการผลิตตามความพอใจของตนเอง

ด้านการส่งเสริมพลังเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่ทำการเกษตรในระบบผสมผสานส่วนใหญ่ ไม่ค่อยได้มีการรวมกลุ่มกันมากเท่าที่ควร การรวมกลุ่มมักอยู่ในรูปของการผลิตสินค้าเกษตรหรือเลี้ยงสัตว์ตามเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในชุมชนของตนมากกว่าการจดทะเบียนรวมกลุ่มตามกฎหมาย จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้ต่ำกว่ามูลค่าที่ควรจะเป็น และตลาดระดับท้องถิ่นเป็นตลาดที่มีผู้ค้าจำนวนมากกระจายอยู่ในระดับตำบล หมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรในระบบเกษตรผสมผสาน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงดังตารางที่ 4.2 – 4.6

ตารางที่ 4.2 ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต โดยรวม

ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต	\bar{X}	SD	ระดับประสิทธิภาพ
1. ด้านการประกอบการ	3.45	0.93	ปานกลาง
2. ด้านทุน	3.26	1.09	ปานกลาง
3. ด้านที่ดิน	3.14	1.07	ปานกลาง
4. ด้านแรงงาน	3.02	1.18	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.22	1.07	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรโดยรวมของเกษตรกรในระบบเกษตรผสมผสาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประกอบการ ด้านทุน ด้านที่ดิน และด้านแรงงาน

ตารางที่ 4.3 ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านที่ดิน

ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านที่ดิน	\bar{X}	SD	ระดับประสิทธิภาพ
1. มีการใช้ประโยชน์จากที่ดิน	4.05	0.96	มาก
2. มีการปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับการเกษตรระบบผสมผสาน	3.53	0.93	มาก
3. มีการจัดการน้ำ แหล่งน้ำอย่างเหมาะสม	2.93	1.08	ปานกลาง
4. มีการป้องกันการพังทลาย การชะล้างหน้าดิน	2.86	1.16	ปานกลาง
5. มีการตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารและค่า pH. ของดิน	2.35	1.19	น้อย
รวมทั้งหมด	3.14	1.07	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านที่ดินตามความคิดเห็นของเกษตรกรในระบบเกษตรผสมผสาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ มีการตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหาร

และค่า pH. ของดิน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ได้แก่ มีการจัดการน้ำ แหล่งน้ำอย่างเหมาะสม และมีการป้องกันการพังทลาย การชะล้างหน้าดิน และมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ มีการใช้ประโยชน์จากที่ดิน และมีการปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับการเกษตรระบบผสมผสาน

ตารางที่ 4.4 ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านแรงงาน

ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้าน แรงงาน	\bar{X}	SD	ระดับ ประสิทธิภาพ
1. ได้ใช้แรงงานในครอบครัวอย่างเต็มที่	3.55	1.16	มาก
2. ได้ใช้แรงงานในการช่วยลดต้นทุนการใช้ พลังงานเครื่องจักรเครื่องทุ่นแรง	3.10	1.11	ปานกลาง
3. ได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านเกษตรระบบ ผสมผสานแก่แรงงานอย่างเหมาะสม	2.97	1.07	ปานกลาง
4. ได้ใช้แรงงาน (รับจ้าง) คู่กับผลตอบแทน (ค่าจ้าง) ที่แรงงานควรได้รับ	2.84	1.23	ปานกลาง
5. ได้ใช้แรงงาน (รับจ้าง) ตลอดทั้งปี	2.62	1.32	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.02	1.18	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านแรงงาน ตามความคิดเห็นของเกษตรกรในระบบเกษตรผสมผสาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้ใช้แรงงานในการช่วยลดต้นทุนการใช้พลังงานเครื่องจักรเครื่องทุ่นแรง ได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านเกษตรระบบผสมผสานแก่แรงงานอย่างเหมาะสม ได้ใช้แรงงาน (รับจ้าง) คู่กับผลตอบแทน (ค่าจ้าง) ที่แรงงานควรได้รับ และได้ใช้แรงงาน (รับจ้าง) ตลอดทั้งปี ส่วนได้ใช้แรงงานในครอบครัวอย่างเต็มที่ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.5 ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านทุน

ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านทุน	\bar{X}	SD	ระดับประสิทธิภาพ
1. ได้ใช้ทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้ก่อนที่ผลผลิตหลักจะให้ผล	3.40	1.07	ปานกลาง
2. ได้รับผลตอบแทนจากทุนที่สูงกว่าและต่อเนื่อง/มีผลผลิตจำหน่ายตลอดทั้งปี	3.32	1.06	ปานกลาง
3. ได้นำผลผลิตไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่า	3.25	1.08	ปานกลาง
4. ใช้เงินทุนต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบกับการทำเกษตรเชิงเดี่ยว	3.23	1.05	ปานกลาง
5. ได้นำเศษวัสดุเหลือใช้มาก่อให้เกิดรายได้และทดแทนปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ	3.12	1.17	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.26	1.09	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านทุนตามความคิดเห็นของเกษตรกรในระบบเกษตรผสมผสาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้ใช้ทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้ก่อนที่ผลผลิตหลักจะให้ผล ได้รับผลตอบแทนจากทุนที่สูงกว่าและต่อเนื่อง/มีผลผลิตจำหน่ายตลอดทั้งปี ได้นำผลผลิตไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่า ใช้เงินทุนต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบกับการทำเกษตรเชิงเดี่ยว และได้นำเศษวัสดุเหลือใช้มาก่อให้เกิดรายได้และทดแทนปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ

ตารางที่ 4.6 ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านการประกอบการ

ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านการประกอบการ	\bar{X}	SD	ระดับประสิทธิภาพ
1. เกษตรกรมีความขยัน อดทน มีคุณธรรม จริยธรรม เช่น การอุทิศตนการเสียสละ	3.72	0.91	มาก
2. เกษตรกรมีความมุ่งมั่นและมีความพร้อมในการทำเกษตรระบบผสมผสาน	3.63	0.86	มาก
3. เกษตรกรดำเนินงานโดยยึดแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.46	1.02	ปานกลาง
4. เกษตรกรใฝ่รู้ ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และมีการจัดการความรู้	3.30	0.90	ปานกลาง
5. เกษตรกรมีทักษะด้านการค้าขายผลผลิต ติดต่อลูกค้ามากขึ้นและหลากหลาย	3.16	0.92	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.45	0.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ด้านการประกอบการตามความคิดเห็นของเกษตรกรในระบบเกษตรผสมผสาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เกษตรกรมีความขยัน อดทน มีคุณธรรม จริยธรรม เช่น การอุทิศตนการเสียสละ เกษตรกรมีความมุ่งมั่นและมีความพร้อมในการทำเกษตรระบบผสมผสาน เกษตรกรมีความมุ่งมั่นและมีความพร้อมในการทำเกษตรระบบผสมผสาน อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ได้แก่ เกษตรกรดำเนินงานโดยยึดแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรใฝ่รู้ ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ทักษะมีการจัดการความรู้ และเกษตรกรมีทักษะด้านการค้าขายผลผลิต ติดต่อลูกค้ามากขึ้นและหลากหลาย

การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร แสดงด้วยตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบผสมผสานจำแนกตามเพศของเกษตรกร

เพศ	Mean	SD	t	Sig.
ที่ดิน	1.32	.468	32.018	.000*
	.2941	.45620		
แรงงาน	1.32	.468	33.924	.000*
	.2328	.42316		
ทุน	1.33	.469	29.317	.000*
	.3448	.47590		
ผู้ประกอบการ	1.32	.468	24.670	.000*
	.4804	.50023		

* Sig < .05

ตารางที่ 4.7 พบว่า เพศของเกษตรกรที่แตกต่างกันจะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตด้านที่ดิน แรงงาน ทุนและผู้ประกอบการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตามสถานภาพของเกษตรกร

เพศ	Mean	SD	t	Sig.
ที่ดิน	1.5980	.58666	55.021	.000*
	1.6593	.51428		
แรงงาน	1.5468	.56789	65.172	.000*
	1.4118	.60062		
ทุน	1.5980	.58666	54.883	.000*
	1.6593	.51428		
ผู้ประกอบการ	1.5468	.56789	47.478	.000*
	1.4118	.60062		

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สถานภาพของเกษตรกรที่แตกต่างกันจะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตด้านที่ดิน แรงงาน ทุนและผู้ประกอบการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตามอายุของเกษตรกร

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	4.935	4	1.234	6.234	.000*
	ภายในกลุ่ม	79.770	403	.198		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	.794	4	.199	1.110	.351
	ภายในกลุ่ม	72.086	403	.179		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	1.601	4	.400	1.781	.132
	ภายในกลุ่ม	90.123	401	.225		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	.482	4	.120	.479	.751
	ภายในกลุ่ม	101.361	403	.252		
	รวม	101.843	407			

* Sig < 05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับอายุของเกษตรกรที่แตกต่างกัน จะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ได้ผลดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของอายุเกษตรกรด้านประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน

ด้านที่ดิน	25 - 35 ปี	36 - 45 ปี	46 - 55 ปี	มากกว่า 55 ปี
ต่ำกว่า 25 ปี	.6389*	.6870*	.6111*	.5102*
25 - 35 ปี		.0481	-.0278	-.1286
36 - 45 ปี			-.0759	-.1767
46 - 55 ปี				-.1009

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบถามที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพ การใช้ที่ดินแตกต่างกันกับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากกว่า 25 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยกลุ่มที่มีอายุมากกว่าจะมีความเห็นว่าประสิทธิภาพด้านที่ดินสูงกว่า

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	1.603	2	.802	3.907	.021*
	ภายในกลุ่ม	83.103	405	.205		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	.164	2	.082	.456	.634
	ภายในกลุ่ม	72.716	405	.180		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	.847	2	.423	1.878	.154
	ภายในกลุ่ม	90.877	403	.226		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	.175	2	.088	.350	.705
	ภายในกลุ่ม	101.668	405	.251		
	รวม	101.843	407			

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่แตกต่างกัน จะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 จึงนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ได้ผลดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ความแตกต่างรายคู่ของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรเมื่อเทียบประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน

ด้านที่ดิน	3 - 4 คน	มากกว่า 4 คน
2 คน	.0909	-.0566
3 - 4 คน		-.1475*

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่าผู้ตอบแบบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 3 - 4 คนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดินแตกต่างกันกับ ผู้ตอบแบบสามถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 4 คนขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 3 - 4 คน มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้ที่ดินต่ำกว่าผู้ตอบแบบสามถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 4 คนขึ้นไป

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานกับระดับการศึกษาของเกษตรกร

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	1.839	4	.460	2.236	.064
	ภายในกลุ่ม	82.866	403	.206		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.152	4	.288	1.617	.169
	ภายในกลุ่ม	71.728	403	.178		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	1.794	4	.449	2.000	.094
	ภายในกลุ่ม	89.930	401	.224		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	2.241	4	.560	2.267	.061
	ภายในกลุ่ม	99.602	403	.247		
	รวม	101.843	407			

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตามอาชีพเดิมของเกษตรกร

ปัจจัย	แหล่งความ					
	แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	.136	2	.068	.318	.728
	ภายในกลุ่ม	70.808	332	.213		
	รวม	70.943	334			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	.043	2	.021	.117	.890
	ภายในกลุ่ม	60.853	332	.183		
	รวม	60.896	334			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	1.406	2	.703	3.145	.044*
	ภายในกลุ่ม	73.998	331	.224		
	รวม	75.404	333			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	.407	2	.203	.810	.446
	ภายในกลุ่ม	83.343	332	.251		
	รวม	83.749	334			

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า อาชีพเดิมของเกษตรกรที่แตกต่างกัน จะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ทุนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ได้ผลดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของอาชีพเดิมของเกษตรกรเมื่อเทียบประสิทธิภาพการใช้ด้านทุน

ด้านทุน	ค้าขาย	รับจ้าง
การเกษตร	-0.0003	-0.0892
ค้าขาย		-0.4556*

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเดิมเป็นค้าขาย มีการใช้ประสิทธิภาพด้านทุนแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ .05 โดยกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง เห็นว่าประสิทธิภาพด้านทุนสูงกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเดิมเป็นค้าขาย

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตาม รายได้จากการเกษตรผสมผสานของเกษตรกร

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	.510	3	.170	.816	.485
	ภายในกลุ่ม	84.196	404	.208		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	.604	3	.201	1.125	.339
	ภายในกลุ่ม	72.276	404	.179		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	.056	3	.019	.082	.970
	ภายในกลุ่ม	91.668	402	.228		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	3.176	3	1.059	4.334	.005*
	ภายในกลุ่ม	98.668	404	.244		
	รวม	101.843	407			

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า รายได้จากการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรที่แตกต่างกัน จะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ได้ผลดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของรายได้จากการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรเมื่อเทียบประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการ

ด้านผู้ประกอบการ	30,001 - 40,000 บาท	40,001 - 50,000 บาท	มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป
ต่ำกว่า 30,000 บาท	.1534	.2958*	.0432
30,001 - 40,000 บาท		.1424	-.1102
40,001 - 50,000 บาท			.2526*

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการแตกต่างกัน กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ 40,001 - 50,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป เห็นว่ามีประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ 40,001 - 50,000 บาท

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตามขนาดพื้นที่ในการใช้ประโยชน์จากการทำเกษตรผสมผสาน

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	.604	4	.151	.724	.576
	ภายในกลุ่ม	84.102	403	.209		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	.658	4	.165	.918	.453
	ภายในกลุ่ม	72.222	403	.179		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	.467	4	.117	.512	.727
	ภายในกลุ่ม	91.258	401	.228		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	.627	4	.157	.624	.645
	ภายในกลุ่ม	101.216	403	.251		
	รวม	101.843	407			

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ขนาดพื้นที่ในการใช้ประโยชน์จากการทำเกษตรผสมผสานที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบของประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตาม ลักษณะการถือครองที่ดิน

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	.205	2	.103	.492	.612
	ภายในกลุ่ม	84.501	405	.209		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.188	2	.594	3.35	.036*
	ภายในกลุ่ม	71.692	405	.177		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	.336	2	.168	.741	.477
	ภายในกลุ่ม	91.388	403	.227		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	.893	2	.447	1.79	.168
	ภายในกลุ่ม	100.95	405	.249		
	รวม	101.84	407			

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรที่แตกต่างกัน จะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้แรงงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่าไม่มีความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบของประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำเกษตรผสมผสาน

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	.100	3	.033	.159	.924
	ภายในกลุ่ม	84.606	404	.209		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.986	3	.662	3.773	.011*
	ภายในกลุ่ม	70.894	404	.175		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	1.422	3	.474	2.110	.098
	ภายในกลุ่ม	90.302	402	.225		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	.639	3	.213	.850	.467
	ภายในกลุ่ม	101.204	404	.251		
	รวม	101.843	407			

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ประสบการณ์ในการทำเกษตรผสมผสานที่แตกต่างกัน จะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้แรงงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ได้ผลดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของประสบการณ์ในการทำเกษตรผสมผสานเมื่อเทียบประสิทธิภาพการใช้แรงงาน

ด้านแรงงาน	5 - 10 ปี	11 - 15 ปี	มากกว่า 15 ปี
ต่ำกว่า 5 ปี	-.0474	-.1961*	-.0148
5 - 10 ปี		-.1487	.0326
11 - 15 ปี			.1813*

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำเกษตรผสมผสาน มากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้แรงงานแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำเกษตรผสมผสาน ระหว่าง 11 - 15 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 โดยประสบการณ์ของผู้ที่ทำเกษตรผสมผสาน มากกว่า 15 ปี เห็นว่าประสิทธิภาพการใช้แรงงานสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำเกษตรผสมผสาน ระหว่าง 11 - 15 ปี

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตาม วิธีการขายผลผลิต

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	.761	4	.190	.913	.456
	ภายในกลุ่ม	83.945	403	.208		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.832	4	.458	2.598	.036*
	ภายในกลุ่ม	71.048	403	.176		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	.814	4	.203	.898	.465
	ภายในกลุ่ม	90.910	401	.227		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	1.815	4	.454	1.828	.123
	ภายในกลุ่ม	100.029	403	.248		
	รวม	101.843	407			

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่าวิธีการขายผลผลิตที่แตกต่างกัน จะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้แรงงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า ไม่มีความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตาม ช่องทาง/สื่อที่ทำให้รู้จักระบบเกษตรผสมผสาน

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	2.807	4	.702	3.453	.009*
	ภายในกลุ่ม	81.899	403	.203		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	.578	4	.144	.805	.522
	ภายในกลุ่ม	72.302	403	.179		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	5.903	4	1.476	6.896	.000*
	ภายในกลุ่ม	85.821	401	.214		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	6.307	4	1.577	6.651	.000*
	ภายในกลุ่ม	95.536	403	.237		
	รวม	101.843	407			

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่าช่องทาง/สื่อที่ทำให้รู้จักระบบเกษตรผสมผสานที่แตกต่างกัน จะทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้แรงงาน ทุน และด้านผู้ประกอบการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ได้ผล ดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของช่องทาง/สื่อที่ทำให้รู้จักระบบเกษตรผสมผสาน เมื่อเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต

ปัจจัยการผลิต	เพื่อน/ญาติ	เจ้าหน้าที่การเกษตร	สื่อวิทยุ/โทรทัศน์	หนังสือพิมพ์/วารสาร
ด้านที่ดิน				
ตัวเอง	.2011*	.0032	.0209	.0426
เพื่อน/ญาติ		-.1979	-.1803	-.1585
เจ้าหน้าที่การเกษตร			.0177	.0394
สื่อวิทยุ/โทรทัศน์				.0217
ด้านทุน				
ตัวเอง	.2885*	.1635	-.0231	.1073
เพื่อน/ญาติ		-.1250	-.3116*	-.1812
เจ้าหน้าที่การเกษตร			-.1866	-.0562
สื่อวิทยุ/โทรทัศน์				.1304
ด้านผู้ประกอบการ				
ตัวเอง	.3106*	.0814	.1788	-.0169
เพื่อน/ญาติ		-.2292*	-.1318	-.3274
เจ้าหน้าที่การเกษตร			.0974	-.0983
สื่อวิทยุ/โทรทัศน์				-.1957

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานด้วยตนเอง มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดินแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเพื่อน/ญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานด้วยตนเองมีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้ที่ดินสูงกว่าที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเพื่อน/ญาติ

นอกจากนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานด้วยตนเอง มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ทุนแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเพื่อน/ญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานด้วยตนเอง มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้ทุนสูงกว่าที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเพื่อน/ญาติ และผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเจ้าหน้าที่ จะมีความคิดเห็นต่อการใช้ประสิทธิภาพการใช้ทุนสูงกว่าที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเพื่อน/ญาติ และยังพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานด้วยตนเอง

มีความคิดเห็นต่อการใช้ประสิทธิภาพของผู้ประกอบการแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเพื่อน/ญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานด้วยตนเอง มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการสูงกว่าที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเพื่อน/ญาติ และผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเจ้าหน้าที่ มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการสูงกว่าที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักเกษตรกรผสมผสานจากเพื่อน/ญาติ

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตาม การเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	3.656	3	1.219	6.075	.000*
	ภายในกลุ่ม	81.050	404	.201		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	3.080	3	1.027	5.942	.001*
	ภายในกลุ่ม	69.800	404	.173		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	5.120	3	1.707	7.921	.000*
	ภายในกลุ่ม	86.605	402	.215		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	3.397	3	1.132	4.647	.003*
	ภายในกลุ่ม	98.446	404	.244		
	รวม	101.843	407			

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า การเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน แรงงาน ทุนและผู้ประกอบการ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ได้ผลดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตร
ผสมผสานเมื่อเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต

ปัจจัยการผลิต	ปีละครั้ง	ปีละครั้ง	มากกว่าปีละ 2 ครั้ง
ด้านที่ดิน			
ไม่เคย	-.1583*	-.2546*	-.2008*
ปีละครั้ง		-.0962	-.0425
ปีละ 2 ครั้ง			.0538
ด้านแรงงาน			
ไม่เคย	-.0814	-.3354*	-.0796
ปีละครั้ง		-.2540*	.0018
ปีละ 2 ครั้ง			.2558*
ด้านทุน			
ไม่เคย	-.2066*	.0503	-.2265*
ปีละครั้ง		.2569	-.0198
ปีละ 2 ครั้ง			-.2768*
ด้านผู้ประกอบการ			
ไม่เคย	-.0835	.0335	-.2310*
ปีละครั้ง		.1171	-.1475
ปีละ 2 ครั้ง			.2645

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดินแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้ที่ดินสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน

และพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน ปีละ 2 ครั้ง มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้แรงงานแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน ปีละ 1 ครั้ง และมากกว่าปีละ 2 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน ปีละ 2 ครั้ง

มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้แรงงานสูงกว่าที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน ปีละ 1 ครั้ง และมากกว่าปีละ 2 ครั้ง

และยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสานมากกว่าปีละ 2 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ทุนแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน ปีละ 1 ครั้ง และปีละ 2 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสานมากกว่าปีละ 2 ครั้ง มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้ทุนสูงกว่าที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน ปีละ 1 ครั้ง และปีละ 2 ครั้ง

นอกจากนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสานมากกว่า ปีละ 2 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน มากกว่าปีละ 2 ครั้ง มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการสูงกว่าที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรผสมผสาน

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานจำแนกตามรายได้/คุณภาพชีวิตและพึ่งตนเองเมื่อทำการเกษตรผสมผสาน

ปัจจัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	1.104	2	.552	2.674	.070
	ภายในกลุ่ม	83.602	405	.206		
	รวม	84.706	407			
แรงงาน	ระหว่างกลุ่ม	.085	2	.042	.236	.790
	ภายในกลุ่ม	72.795	405	.180		
	รวม	72.880	407			
ทุน	ระหว่างกลุ่ม	1.650	2	.825	3.692	.026*
	ภายในกลุ่ม	90.074	403	.224		
	รวม	91.724	405			
ผู้ประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	.506	2	.253	1.010	.365
	ภายในกลุ่ม	101.338	405	.250		
	รวม	101.843	407			

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.27 พบว่า รายได้/คุณภาพชีวิตและพึงตนเองเมื่อทำการเกษตรผสมผสานที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ทุนแตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญ .05 จึงนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ได้ผลดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของรายได้/คุณภาพชีวิตและพึงตนเองเมื่อทำการเกษตรผสมผสานเมื่อเทียบประสิทธิภาพการใช้ทุน

ทุน	ลดลง	คงที่	เพิ่มขึ้น
ลดลง			
คงที่			-.1426*
เพิ่มขึ้น			

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้/คุณภาพชีวิตและพึงตนเองเมื่อทำการเกษตรผสมผสานเพิ่มขึ้น มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ทุนแตกต่างกันกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้/คุณภาพชีวิตและพึงตนเองเมื่อทำการเกษตรผสมผสานคงที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่.05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้/คุณภาพชีวิตและพึงตนเองเมื่อทำการเกษตรผสมผสานเพิ่มขึ้น มีความเห็นว่าประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้/คุณภาพชีวิตและพึงตนเองเมื่อทำการเกษตรผสมผสานคงที่

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรโดยรวมจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร/ปัจจัยการผลิต	ด้านที่ดิน	ด้านแรงงาน	ด้านทุน	ด้านผู้ประกอบการ	รวม
1. เพศ	*	*	*	*	*
2. อายุ	*				*
3. สถานภาพสมรส	*	*	*	*	*
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	*				
5. ระดับการศึกษา					
6. การประกอบอาชีพเดิม			*		
7. รายได้ (ต่อปี) จากการเกษตรระบบผสมผสาน				*	*

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรโดยรวมจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ปัจจัยการผลิต	ด้าน	ด้าน	ด้าน	ด้าน	รวม
	ที่ดิน	แรงงาน	ทุน	ผู้ประกอบการ	
8. ขนาดพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรผสมผสาน					
9. การถือครองที่ดินของครัวเรือน		*			
10. ประสบการณ์ในการทำเกษตรระบบผสมผสาน		*			
11. วิธีการขายผลผลิต		*			
12. ช่องทาง / สื่อที่ทำให้รู้จักระบบเกษตรผสมผสาน	*		*	*	*
13. การเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตร	*	*	*	*	*
14. รายได้/คุณภาพชีวิตและพึงพาดตนเองได้เมื่อทำการเกษตรระบบผสมผสาน (เทียบกับก่อนหน้านั้น)		*			*

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ในภาพรวม ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่แตกต่างกันด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้(ต่อปี) จากการเกษตรระบบผสมผสานช่องทาง/สื่อที่ทำให้รู้จักระบบเกษตรผสมผสาน การเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตร รายได้/คุณภาพชีวิตและพึงพาดตนเองได้เมื่อทำการเกษตรระบบผสมผสาน (เทียบกับก่อนหน้านั้น) ทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เพศ สถานภาพสมรส ช่องทาง/ สื่อที่ทำให้รู้จักระบบเกษตรผสมผสาน และการเข้าอบรมอาชีพทางการเกษตรต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การถือครองที่ดินของครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำเกษตรระบบผสมผสาน และวิธีการขายผลผลิตต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตด้านแรงงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตด้านที่ดินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อายุต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตด้านที่ดิน และภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตอนที่ 3 วิเคราะห์อิทธิพลระดับการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้จ่ายการผลิตตามความคิดเห็นของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานในจังหวัด สุราษฎร์ธานี

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้จ่ายการผลิตตามความคิดเห็นของระบบเกษตรผสมผสานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยเทคนิคถดถอยแบบโลจิสติก (Binary Logistic Regression) แยกเป็นรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์อิทธิพลของการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน
2. การวิเคราะห์อิทธิพลของการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้แรงงาน
3. การวิเคราะห์อิทธิพลของการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้ทุน
4. การวิเคราะห์อิทธิพลของการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการเป็นผู้ประกอบการ

ตารางที่ 4.30 การวิเคราะห์อิทธิพลของการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน ตามความคิดเห็นของเกษตรกร

ตัวแปร	B	Sig.	Exp(B)หรือ Odd Ratios
ค่าคงที่ (Constant)	-2.371	0.000*	0.093
ด้านการบันทึกบัญชีไรนา (ACCOUNT)	0.334	0.038*	1.396
ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร (OFFICER)	-0.086	0.608	0.917
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ (WATER)	0.479	0.007*	1.614
ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แรงงานและเทคโนโลยี) (MANAGE)	0.176	0.338	1.193
ส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจในระบบเกษตรผสมผสาน (KNOW)	-0.064	0.745	0.938
ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ตรงกับแผนการผลิต (TECHNO)	0.015	0.950	1.015
ด้านการจัดช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (PLACE)	0.190	0.093	1.209
ด้านราคาผลผลิต (PRIC)	0.165	0.482	1.180
ด้านแหล่งเงินทุน (MONEY)	-0.817	0.000*	0.442
ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต(VALUE)	0.258	0.286	1.295

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.30 พบว่า การสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการใช้ที่ดินตามความคิดเห็นของเกษตรกร ได้แก่ ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา ด้านการจัดหาแหล่ง และด้านแหล่งเงินทุน โดยที่ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา การจัดหาแหล่งน้ำ และด้านการจัดช่องทางการจำหน่ายผลผลิต จะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการใช้ที่ดินในทิศทางเดียวกัน ส่วนด้านแหล่งเงินทุน จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพในการใช้ที่ดิน

ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา เมื่อพิจารณาจาก $\text{Exp}(B)$ หรือ Odd Ratios จะมีค่าเท่ากับ 1.396 อธิบายได้ว่า หากหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 39.6

ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ เมื่อพิจารณาจาก $\text{Exp}(B)$ หรือ Odd Ratios จะมีค่าเท่ากับ 1.614 อธิบายได้ว่า หากหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 61.4

ด้านแหล่งเงินทุน เมื่อพิจารณาจาก $\text{Exp}(B)$ หรือ Odd Ratios จะมีค่าเท่ากับ 0.442 อธิบายได้ว่า หากหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินลดลงเท่ากับร้อยละ 55.8

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถสร้างแบบจำลองในการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$\log \text{odds}(\text{Land}) = -2.371 + 0.334\text{account} + 0.479\text{water} - 0.817\text{money}$$

$$\text{Psuedo } R^2 = 20.3$$

จากสมการดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากค่า $\text{Psuedo } R^2$ เท่ากับ 20.3 หมายความว่าในแบบจำลองดังกล่าวนี้ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามคือประสิทธิภาพการใช้ที่ดินได้ร้อยละ 20.3 นอกเหนือจากนั้นเป็นตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในแบบจำลอง

ตารางที่ 4.31 การวิเคราะห์อิทธิพลการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้แรงงาน ตามความคิดเห็นของเกษตรกร

ตัวแปร	B	Sig.	Exp(B)หรือ Odd Ratios
ค่าคงที่ (Constant)	-2.703	0.000*	0.067
ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา (ACCOUNT)	0.356	0.033*	1.427
ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร (OFFICER)	-0.305	0.082	0.737
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ (WATER)	0.355	0.049*	1.426
ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แรงงานและเทคโนโลยี) (MANAGE)	-0.147	0.425	0.863
ส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจในระบบเกษตรผสมผสาน (KNOW)	0.151	0.439	1.163
ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ตรงกับแผนการผลิต (TECHNO)	0.133	0.558	1.142
ด้านการจัดช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (PLACE)	-0.115	0.545	0.892
ด้านราคาผลผลิต (PRIC)	-0.053	0.821	0.949
ด้านแหล่งเงินทุน (MONEY)	-0.103	0.574	0.903
ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต(VALUE)	0.335	0.175	1.398

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.31 พบว่า การสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสาน จากหน่วยงานภาครัฐที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการใช้แรงงานตามความคิดเห็นของเกษตรกร ได้แก่ ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา และด้านการจัดหาแหล่งน้ำ โดยที่ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา และการจัดหาแหล่งน้ำ จะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการใช้แรงงานในทิศทางเดียวกัน ส่วนด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพในการใช้แรงงาน

ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา เมื่อพิจารณาจาก Exp(B) หรือ Odd Ratios จะมีค่าเท่ากับ 1.427 อธิบายได้ว่า หากหน่วยงานของภาครัฐให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการใช้แรงงานเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 42.7

ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ เมื่อพิจารณาจาก Exp(B) หรือ Odd ratios จะมีค่าเท่ากับ 1.426 อธิบายได้ว่า หากหน่วยงานของภาครัฐให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการใช้แรงงานเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 42.6

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถสร้างแบบจำลองในการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$\log odds(labour) = -2.703 + 0.356account + 0.355water$$

$$Psuedo R^2 = 10.9$$

จากสมการดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากค่า Psuedo R^2 เท่ากับ 10.9 ซึ่งหมายความว่าแบบจำลองดังกล่าวนี้ตัวแปรอิสระที่สามารถที่จะอธิบายตัวแปรตามคือประสิทธิภาพการใช้จ่ายแรงงานได้ร้อยละ 10.9 นอกเหนือจากนั้นเป็นตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในแบบจำลอง

ตารางที่ 4.32 การวิเคราะห์อิทธิพลการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้จ่าย ตามความคิดเห็นของเกษตรกร

ตัวแปร	B	Sig.	Exp(B)หรือ Odd ratios
ค่าคงที่ (Constant)	-2.188	0.000*	0.112
ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา (ACCOUNT)	0.242	0.104	1.274
ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร (OFFICER)	-0.147	0.363	0.863
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ (WATER)	0.349	0.040*	1.418
ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แรงงานและเทคโนโลยี) (MANAGE)	0.153	0.349	1.166
ส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจในระบบเกษตรผสมผสาน (KNOW)	0.239	0.168	1.270
ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ตรงกับแผนการผลิต (TECHNO)	0.010	0.961	1.010
ด้านการจัดช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (PLACE)	0.052	0.548	1.053
ด้านราคาผลผลิต (PRIC)	-0.153	0.447	0.858
ด้านแหล่งเงินทุน (MONEY)	-0.070	0.668	0.933
ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต(VALUE)	-0.063	0.776	0.939

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.32 พบว่า การสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการใช้จ่ายตามความคิดเห็นของเกษตรกร ได้แก่ ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ โดยที่ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ จะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการใช้จ่ายในทิศทางเดียวกัน และเมื่อพิจารณาจาก Exp(B) หรือ Odd Ratios จะมีค่าเท่ากับ 1.418 อธิบายได้ว่าหากหน่วยงานของภาครัฐให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 41.8

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถสร้างแบบจำลองในการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$\log \text{odds}(\text{capital}) = -2.188 - 0.349\text{water}$$

$$\text{Psuedo } R^2 = 11$$

จากสมการดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากค่า Psuedo R^2 เท่ากับ 11 หมายความว่าแบบจำลองดังกล่าวนี้ตัวแปรอิสระที่สามารถที่จะอธิบายตัวแปรตามคือประสิทธิภาพการใช้จ่ายได้ร้อยละ 11 นอกเหนือจากนั้นเป็นตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในแบบจำลอง

ตารางที่ 4.33 การวิเคราะห์หือทธิพลการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อประสิทธิภาพการเป็นผู้ประกอบการ ตามความคิดเห็นของเกษตรกร

ตัวแปร	B	Sig.	Exp(B)หรือ Odd ratios
ค่าคงที่ (Constant)	-2.275	0.000*	0.103
ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา (ACCOUNT)	0.047	0.763	1.048
ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร (OFFICER)	0.412	0.012*	1.510
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ (WATER)	0.206	0.231	1.229
ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แรงงานและเทคโนโลยี) (MANAGE)	0.170	0.306	1.186
ส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจในระบบเกษตรผสมผสาน (KNOW)	0.195	0.245	1.215
ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ตรงกับแผนการผลิต (TECHNO)	0.175	0.386	1.192
ด้านการจัดช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (PLACE)	-0.469	0.032*	0.625
ด้านราคาผลผลิต (PRIC)	-0.155	0.466	0.857
ด้านแหล่งเงินทุน (MONEY)	0.007	0.964	1.008
ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต(VALUE)	0.276	0.224	1.318

* Sig < .05

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ระดับการสนับสนุนระบบเกษตรผสมผสานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพด้านผู้ประกอบการตามความคิดเห็นของเกษตรกร ได้แก่ ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร และด้านการจัดช่องทางการจำหน่ายผลผลิต โดยที่ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร จะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการในทิศทางเดียวกัน ส่วนด้านการจัดช่องทางการจำหน่ายผลผลิต จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการ

ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร เมื่อพิจารณาจาก Exp(B) หรือ Odd Ratios จะมีค่าเท่ากับ 1.510 อธิบายได้ว่า หากหน่วยงานของภาครัฐให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการ เพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 51

ด้านการจัดช่องทางการจำหน่ายผลผลิต เมื่อพิจารณาจาก Exp(B) หรือ Odd Ratios มีค่าเท่ากับ 0.625 อธิบายได้ว่า หากหน่วยงานของภาครัฐให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการใช้ผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 37.5

ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถสร้างแบบจำลองในการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$\log odds(entrepreneur) = -2.275 + 0.412officer - 0.469place$$

$$Psuedo R^2 = 23.6$$

จากสมการดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากค่า Psuedo R^2 เท่ากับ 23.6 หมายความว่า แบบจำลองดังกล่าวเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถที่จะอธิบายตัวแปรตามคือประสิทธิภาพการใช้ของผู้ประกอบการได้ร้อยละ 23.6 นอกเหนือจากนั้นเป็นตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษา

ตอนที่ 4 ยุทธวิธีจูงใจให้เกษตรกรทำการเกษตรผสมผสานเพิ่มและประเมินผล การดำเนินงานของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ยุทธวิธีจูงใจให้เกษตรกรทำการเกษตรผสมผสานเพิ่ม

จากการประชุมระดมสมองกับกลุ่มเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้อง สรุปแนวทางการสร้าง ยุทธวิธีจูงใจให้เกษตรกรทำการเกษตรผสมผสานเพิ่ม ได้ดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ควรเผยแพร่ข้อมูลของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ในการทำเกษตรระบบผสมผสานเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรทราบ เพื่อสร้างแรงจูงใจ แก่เกษตรกรให้ทำการเกษตรผสมผสานเพิ่ม

2. รัฐบาล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ ด้านความรู้ ความเข้าใจในการทำระบบเกษตรผสมผสาน ทั้งนี้เนื่องจากการเกษตรระบบนี้จะไม่มีความวุ่นวาย เหมือนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ความหลากหลายของพืชและกิจกรรมในการเกษตรระบบ ผสมผสานนั้นอาจทำให้เกษตรกรเกิดความสับสนในระยะเริ่มแรก จึงจำเป็นต้องเรียนรู้กิจกรรม ใหม่ ๆ เพิ่มเติม

3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ควรให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และนำเกษตรกรมาเยี่ยมชม ศึกษาดูงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกษตรกร มีแนวทางในการตัดสินใจหันมาทำการเกษตรระบบผสมผสานเพิ่มมากขึ้น

การประเมินผลการดำเนินงานของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลจากการประชุมระดมสมองกับกลุ่มเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้อง สรุปผลการดำเนินงาน ของเกษตรกรระบบเกษตรผสมผสานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดังนี้

1. เกษตรกรในทุกอำเภอของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เข้าร่วมโครงการเกษตรระบบ ผสมผสาน แต่เมื่อคิดสัดส่วนเทียบกับจำนวนเกษตรกรทั้งหมด พบว่าเกษตรกรที่ทำการเกษตร ระบบผสมผสานมีประมาณร้อยละ 50 เท่านั้น

2. เกษตรกรที่ทำการเกษตรระบบผสมผสาน มีรายได้เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนหน้าที่ยัง ไม่ทำการเกษตรในระบบนี้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการ จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้โดยตลอดทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายได้รายเดือนหรือตาม ฤดูกาลผลิต (2 – 4 เดือน) และรายปี ขณะที่รายจ่ายของเกษตรกรลดลงเพราะสามารถบริโภค ผลผลิตที่ครัวเรือนของตนผลิตได้ นอกจากนี้การนำวัสดุเหลือใช้มาตัดแปลงใช้งาน หรือการนำ วัสดุสัตว์มาทำเป็นแก๊สหุงต้ม ก็ทำให้เกษตรกรประหยัดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนได้

3. เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมทำการเกษตรผสมผสานในรูปแบบปลูกพืชกับพืช และ รูปแบบปลูกพืชกับเลี้ยงสัตว์ โดยพืชหลัก คือ ยางพาราและปาล์มน้ำมัน ส่วนพืชเสริม ได้แก่ ต้น

จำปาทอง ตะเคียน ยางนา สะเดา มังคุด ลองกอง ส้มแขก ข้าวโพด มะเขือยาว ผักเหียง ผักแว่น เป็นต้น ซึ่งผลผลิตที่ก่อให้เกิดรายได้รายวัน คือ ใผ่ตง เห็ดฟางและพืชผักสวนครัว รายได้รายสัปดาห์ คือ ข้าวโพด มะเขือยาว รายได้รายเดือนหรือตามฤดูกาลผลิต 2 – 4 เดือน จากพืชผักสวนครัว และรายได้รายปีจากพืชหลักซึ่งเมื่อพืชหลักสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ก็จะมีรายได้รายวันจากยางพารา และรายได้ตามฤดูกาลผลิตจากปาล์มน้ำมัน

สำหรับเกษตรกรที่ปลูกพืชร่วมกับเลี้ยงสัตว์ จะปลูกพืชหลัก คือ ยางพาราและปาล์มน้ำมัน เช่นกัน แต่อาจปลูกพืชผักสวนครัวร่วมกับเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่นิยมเลี้ยง คือ โค สุกร เป็ด ไก่ ปลา กบและปลาดุก

4. ผลการดำเนินงานเกษตรระบบผสมผสานที่ให้ผลดีแก่เกษตรกร คือ การปลูกยางพารากับผักเหียง ใผ่ตง และการเลี้ยงสัตว์กับเลี้ยงสัตว์ คือ เลี้ยงสุกรกับปลาดุก แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นิยมปลูกพืชกับพืช และปลูกพืชกับเลี้ยงสัตว์ มากกว่าที่จะเลือกรูปแบบเลี้ยงสัตว์กับเลี้ยงสัตว์

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรระบบผสมผสาน จากเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรระบบผสมผสาน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>ด้านที่ดิน</p> <ol style="list-style-type: none"> ขาดความสมบูรณ์ ดินขาดความสมบูรณ์และขาดธาตุอาหาร ดินมีปัญหา เป็นกรด เป็นด่าง ไม่มีธาตุอาหาร ดินมีปัญหาเพราะมีการตรวจสภาพดินมีน้อย เป็นดินทราย ดินน้ำเซาะ ดินลูกรัง หน้าดินพังทลาย ใช้ปุ๋ยเคมีมานานจนดินเสีย ที่ดินเป็นที่ลุ่มเสี่ยงต่อความเสียหายเมื่อเกิดอุทกภัย จากการที่เกิดภาวะฝนตกทำให้หน้าดินไหลไปกองที่อื่นหมดและหน้าดินที่ปลูกพืชมีแต่หิน ขาดแหล่งน้ำ 	<p>ด้านที่ดิน</p> <ol style="list-style-type: none"> ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหารื้อดินให้ความรู้และแนะนำการตรวจสภาพดิน แนะนำวิธีปรับปรุงดิน วิธีป้องกันไม่ใช้ถูกน้ำเซาะ แนะนำด้านการปรับปรุงหน้าดิน ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาแนะนำก่อนปลูกพืชทุกชนิด ให้มีการส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์กันมากขึ้น ให้ชุดดูแลองระบายน้ำ สร้างแหล่งน้ำดิบในชุมชนสร้างฝายน้ำล้นในชุมชน
<p>ด้านแรงงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> ขาดแคลนแรงงาน แรงงานหายาก ในปัจจุบันมีค่าจ้างแรงงานที่สูง 	<p>ด้านแรงงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> ให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องใช้ในการท่นแรง โดยจัดให้มีคลังวัสดุอุปกรณ์ระดับพื้นที่

ตารางที่ 4.34 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรระบบผสมผสาน (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>ด้านทุน</p> <p>1. ขาดเงินทุนและวัสดุต่างๆ</p>	<p>ด้านทุน</p> <p>1. ให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือด้านเงินทุนแก่เกษตรกร</p>
<p>ด้านการประกอบการ</p> <p>1. ราคาผลผลิตตกต่ำ</p> <p>2. ราคาปืยสูงกว่าราคาผลผลิต</p> <p>3. ขาดความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่ม ทำให้ชาวบ้านเป็นหนี้มากเพราะไม่มีรายได้</p> <p>4. การดำเนินกิจกรรม ไม่ครบวงจร เช่น การผลิต การจัดจำหน่าย การแปรรูป การตลาด</p> <p>5. ขาดวิทยากรที่ชำนาญการแนะแนว</p>	<p>ด้านการประกอบการ</p> <p>1. หน่วยงานรัฐควรจะดูแลราคาผลผลิตของเกษตรกร</p> <p>2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร</p> <p>3. ต้องการให้ภาครัฐมีหน่วยงานรับผิดชอบ เป็นสื่อกลางในการให้ความรู้เฉพาะทาง เกิดขึ้นหลายๆ รูปแบบ</p>
<p>อื่น ๆ</p> <p>1. ตลาดที่รับซื้อผลผลิตไม่แน่นอน</p> <p>2. ขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>3. ขาดการเพิ่มพูนคุณค่าให้กับผลิตผลทางการเกษตรให้มีมูลค่า</p> <p>4. น้ำมันแพงทำให้ต้นทุนสูง</p> <p>5. เกษตรกรยังขาดการรวมกลุ่ม</p>	<p>อื่น ๆ</p> <p>1. ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลทุกขั้นตอนของการผลิต</p> <p>2. ต้องการศึกษาอบรม ดูงาน เพื่อนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น</p> <p>3. ให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนพร้อมกับแนะนำให้ความรู้แก่ชาวบ้านสำหรับการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและเพิ่มมูลค่าของผลิตผล เช่น จัดกลุ่มแม่บ้านให้มีกลุ่มสมาคมแม่บ้านรวมตัวกันจัดการกับผลไม้ ให้สามารถเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น</p> <p>4. ให้รัฐช่วยพยุงราคาน้ำมันและสนับสนุนโครงการธนาคารต้นไม้ภาคประชาชนจะได้ช่วยลดโลกร้อน</p> <p>5. ควรกำหนดปริมาณการผลิตในแต่ละจังหวัด เพื่อไม่ให้สินค้าล้นตลาด</p>

จากตารางที่ 4.34 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะจากเกษตรกรในระบบเกษตรผสมผสานเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยการผลิต สรุปได้ดังนี้

ปัญหาด้านที่ดิน ได้แก่ ดินขาดความสมบูรณ์ และการตรวจสภาพดินมีน้อย ที่ดินเป็นที่ลุ่ม เสี่ยงต่อความเสียหายเมื่อเกิดอุทกภัยรวมทั้งปัญหาการขาดแหล่งน้ำ ซึ่งเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยแก้ไขปัญหา โดยให้ความรู้และแนะนำการตรวจสภาพดิน การปรับปรุงหน้าดิน แนะนำก่อนปลูกพืชทุกชนิดและด้านแหล่งน้ำ ควรสร้างแหล่งน้ำดิบ ฝายน้ำล้น และชุดคูคลองระบายน้ำในชุมชน

ปัญหาด้านแรงงาน ได้แก่ ขาดแคลนแรงงานด้านการเกษตรและค่าจ้างแรงงานสูง ซึ่งเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะ ให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องใช้ในการทุนแรง โดยจัดให้มีคลังวัสดุ อุปกรณ์ระดับพื้นที่

ปัญหาด้านทุน ได้แก่ ขาดแคลนเงินทุนและทุนหมุนเวียนหายาก เพราะแหล่งเงินทุนมีน้อย ซึ่งเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะ ให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือด้านเงินทุนแก่เกษตรกร เช่น ให้นานการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รับผิดชอบดูแลอย่างทั่วถึง

ปัญหาด้านการประกอบการ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมเกษตรไม่ครบวงจร และขาดความร่วมมือกันในกลุ่มสมาชิก ซึ่งเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะ ให้ภาครัฐกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการความรู้แก่เกษตรกรและจัดตั้ง/ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร

ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มูลค่าผลผลิตทางการเกษตรต่ำ และไม่มีตลาดที่รับซื้อแน่นอน ซึ่งเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะ ให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนพร้อมกับแนะนำให้ความรู้แก่ชาวบ้านสำหรับการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของผลิตผล เช่น จัดกลุ่มแม่บ้านให้มีกลุ่มสมาคมแม่บ้านรวมตัวกันจัดการกับผลไม้ ให้สามารถเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น และควรกำหนดปริมาณการผลิตในแต่ละจังหวัด เพื่อไม่ให้สินค้าล้นตลาด

ผลการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรระบบผสมผสานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

หลังจากวิเคราะห์ผลการศึกษา โดยใช้ข้อมูลเชิงสำรวจ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากเกษตรกรที่ทำเกษตรระบบผสมผสาน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 13 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรที่สำนักงานเกษตร และสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดทำเป็นทำเนียบเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรระบบผสมผสาน (รายชื่อแสดงในภาคผนวก ง.) ซึ่งสรุปผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

สรุปผลการจากการสัมภาษณ์

1. เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำเกษตร ระบบผสมผสานมากกว่า 10 ปี โดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2540-2542 จะเริ่มทำเกษตรระบบผสมผสานกันมาก เหตุผลเนื่องประการหนึ่งเนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัญหาวิกฤตการเงินใน พ.ศ. 2540 จึงได้นำทฤษฎีการทำเกษตรแนวใหม่โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ ได้รับความรู้และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ที่ดำเนินในงานส่งเสริมการเกษตรระบบผสมผสานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในปี พ.ศ. 2539

2. รูปแบบการทำเกษตรระบบผสมผสาน มีทั้งการปลูกพืชกับพืช และปลูกพืชกับสัตว์เลี้ยงซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปลูกพืชกับพืช มักเป็นการปลูกพืชผักสวนครัวร่วมกัน เช่น ข้าวโพด มะเขือยาว ผักเหียง เป็นต้น

2.2 ปลูกพืชกับสัตว์เลี้ยง พืชหลักที่ปลูกได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทูเรียน ระหว่างร่องสวนยางพารานิยมปลูกต้นจำปาทอง ตะเคียน ยางนา สะเดา นอกจากนี้ยังนิยมปลูกไม้ผล ได้แก่ มังคุด ลองกอง ส้มแขก และพืชผักสวนครัว หรือเกษตรกรบางรายจะปลูกหญ้าแฝก เพื่อรักษาคุณภาพดินด้วย

สำหรับสัตว์ที่นิยมเลี้ยงกับพืชข้างต้นได้แก่ โค สุกร ซึ่งมักเลี้ยงในสวนปาล์มน้ำมัน ปลาธรรมชาติมักเลี้ยงในสวนมะพร้าว กบและปลาดุกตลอดจนเป็ดไก่ มักเลี้ยงอยู่รอบบริเวณบ้านหรือพืชผักสวนครัว

3. รายได้เพิ่มจากการทำเกษตรระบบผสมผสานโดยเฉลี่ยประมาณ 9,000-14,000 บาทต่อเดือน แต่ส่วนใหญ่จะไม่ให้ข้อมูลส่วนของรายได้เป็นตัวเงิน มักตอบว่า การทำเกษตรระบบผสมผสานช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เนื่องจากมีอาหารเองไว้บริโภคในครัวเรือนและประหยัดเงินที่จะต้องนำไปซื้อปุ๋ย เพราะส่วนใหญ่จะนำวัตถุดิบที่ตนมี เช่น กากมะพร้าว หน่อกล้วยหมัก มูลสัตว์หมักเป็นปุ๋ยชีวภาพ

4. ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล / หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประมวลได้เป็น 2 ประเด็น คือ ต้องการความช่วยเหลือการทำเกษตรของตนด้านความรู้ ความเข้าใจ ในการทำเกษตรระบบผสมผสาน เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การใช้วัสดุธรรมชาติในการทำเกษตร อีกประเด็นหนึ่งต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ เผยแพร่ข้อมูลการทำเกษตรระบบผสมผสานของตนที่ประสบความสำเร็จให้สังคมทั่วไปทราบ ต้องการให้หน่วยงานด้านการศึกษา นักเรียน นักศึกษา มาเยี่ยม ดูงาน เพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลการทำเกษตรระบบผสมผสานโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

5. สำหรับข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรที่ทำการเกษตรระบบผสมผสาน ส่วนใหญ่เสนอให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน และเกษตรกรควรรวมกลุ่มกัน โดยเฉพาะกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อจะได้มีเงินออมและช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกเกษตรกรกันเองได้

สรุปผลจากการจัดประชุมกลุ่มเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินงานวิจัยตามกิจกรรมที่กำหนดไว้อีก 2 กิจกรรม คือการประชุมกลุ่มเกษตรกรที่ทำการเกษตรระบบผสมผสาน กับ การนำเสนอผลการวิจัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ผลจากการจัดประชุมกลุ่มเกษตรกร

คณะผู้วิจัยได้ร่วมประชุมกับกลุ่มเกษตรกร ในการจัดประชุมกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านควนทอง ตำบลพรุไทย อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 มีจำนวนเกษตรกรเข้าร่วมประชุมประมาณ 30 คน สรุปผลได้ดังนี้

1. เกษตรกรเลือกทำการเกษตรระบบผสมผสาน ในรูปแบบปลูกพืชกับพืช พืชหลักที่ส่วนใหญ่ ได้แก่ ยางพารา และปลูกพืชเสริม ได้แก่ พืชผัก และไม้ผล เช่น ลองกอง มังคุด
2. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการทำเกษตรระบบผสมผสานประมาณ 1,000 – 2,000 บาทต่อเดือน
3. ปัญหาในการทำเกษตรระบบผสมผสาน คือ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จึงเสนอแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องแนะนำให้ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณภาพดิน และเสนอวิธีจูงใจให้เกษตรกรทำการเกษตรระบบผสมผสาน โดยการให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำไปใช้ในด้านการเกษตร

ผลการจัดประชุมเพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ร่วมประชุมเพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อสำนักงานเกษตรจังหวัด เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2555 และนำเสนอต่อสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2555 สรุปความคิดเห็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตและแนวทางการจูงใจเกษตรกรให้นำการเกษตรระบบผสมผสาน ได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่ทำการเกษตรในระบบผสมผสานจากผลการวิจัย สอดคล้องกับข้อเท็จจริง แต่ยังมีเกษตรกรบางส่วนไม่ได้มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการเกษตรระบบผสมผสานอย่างถ่องแท้ เพราะเคยชินกับการทำสวนสมรม และไร่นาสวนผสม ซึ่งพืชที่ปลูกอาจไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อกันหรือเกื้อกูลกัน
2. รูปแบบการเกษตรระบบผสมผสานที่ให้ผลดีต่อเกษตรกร คือการปลูกพืชกับพืช ที่เรียกว่าน่องเลี้ยงผี พืชหลักได้แก่ยางพาราปลูกคู่กับผักเหียง ใผ่ตง พืชสวนครัวอื่น ๆ แบบ 3 ชั้น 7 ชั้น หรือ 9 ชั้น หรือการปลูกพืชกับเลี้ยงสัตว์ ซึ่งตัวอย่างของรูปแบบนี้ที่เหมาะสมและได้รับผลดี คือเลี้ยงโค สุกร ในสวนปาล์มน้ำมัน ส่วนรูปแบบการเลี้ยงสัตว์กับเลี้ยงสัตว์ ที่นิยมและได้ผลดีคือ เลี้ยงสุกรกับปลาตก

3. ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ในระบบเกษตรผสมผสานที่มีค่าสูง คือ การประกอบการ เนื่องจากเกษตรกรต้องมีใจรักในงานเกษตรระบบผสมผสาน และต้องมีทักษะด้านการค้าขาย เพราะผลผลิตบางชนิด อาจต้องนำไปขายทุกวันหรือขายทุกสัปดาห์

4. ยุทธวิธีจูงใจเกษตรกรให้ทำการเกษตรระบบผสมผสานที่ค้นพบจากผลการวิจัย สอดคล้องกับแนวทางการทำงานเพื่อการส่งเสริมการทำเกษตรระบบผสมผสานของทั้งสองหน่วยงาน และหน่วยงานราชการอื่นๆในจังหวัด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ด้านการบันทึกบัญชีไร่นา ได้ดำเนินการโดยครูบัญชีอาสา และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีแต่ข้อจำกัดมักเกิดจากการที่ตัวเกษตรกรไม่ค่อยจัดทำบันทึก

4.2 ด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่การเกษตร ได้ดำเนินการจัดความรู้ การฝึกอบรมด้านการทำเกษตร การใช้แรงงานครัวเรือน เช่น ฝึกการกรีดยางให้กับกลุ่มยุวเกษตรกร เป็นต้น

4.3 ด้านการจัดหาแหล่งน้ำ ซึ่งโดยส่วนใหญ่การเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก หน่วยงานที่บริหารจัดการน้ำเพื่อส่งเสริมการเกษตร คือ โครงการชลประทานสุราษฎร์ธานี

4.4 ด้านการจัดช่องทางจำหน่าย มีหลายหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนแก่เกษตรกรในด้านนี้ เป็นต้นว่า สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดทำโครงการตลาดนัดสีเขียว เพื่อรองรับผลผลิตของเกษตรกรที่ทำการเกษตรระบบผสมผสานที่สามารถนำมาขายเป็นรายวัน หรือรายสัปดาห์ เช่น ผักแว่น ผักเหียง

4.5 ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้ดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร การเก็บรักษาผลผลิตที่ถูกต้องและการเก็บเกี่ยวผลที่เหมาะสมกับช่วงเวลา โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานปฎิรูปที่ดินจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานียังได้ดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมการทำเกษตรระบบผสมผสานอีกหลายวิธีการ เช่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อขอพักหนี้ หรือการผลักดันให้มีศูนย์ปราชญ์ทางการเกษตร เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้มาเรียนรู้ และรับฟังประสบการณ์ทางการเกษตรจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรระบบผสมผสาน ซึ่งแต่ละปีจะรับเกษตรกรเข้ามาเรียนรู้จากศูนย์ปราชญ์เกษตรจำนวน 150 คน